

Cumartesi ashabı ve bugünün insanları

A'râf Suresi'nde geçen şu ayetler, Allah'ın yasağını hile ile delmeye çalışan bir kavmin ibretli sonunu anlatmaktadır. Fakat bu kıssa sadece geçmiş değil, harama kılıf uyduran ve hakkı söylemekten kaçan bugünün insanını da uyarmaktadır.

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ

“Onlara deniz kıyısındaki o kasabayı sor.”

إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ

“Hani onlar cumartesi günü haddi aşmışlardı.”

إِذْ تَأْتِيهِمْ حَيَاتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا

“Çünkü cumartesi tatili yaptıkları gün balıklar akın akın meydana çıkarak yanlarına geliyor,”

وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ

“Cumartesi tatili yapmadıkları gün ise gelmiyordu.”

Araf suresi, 163. ayet

Tefsirlerde zikredildiğine göre bu yer, Kızıldeniz kıyısında bulunan **Eyle** isimli bir sahil kasabasıydı. **Hz. Davud (aleyhisselâm) zamanında cumartesi günü balık avlamak onlara yasaklanmış, haram kılınmıştı.** İmtihan da tam burada başladı. Cumartesi günü balıklar sürü sürü geliyor, o kadar çoğalıyorlardı ki neredeyse su görünmüyordu. Fakat cumartesi geçince ortada balık kalmıyordu. Bu hâl bir müddet böyle devam etti.

Derken İblis onlara bir hile öğretti. Dedi ki: “**Siz cumartesi günü balıkları doğrudan yakalamaktan yasaklandınız. Öyleyse denizden karaya doğru kanallar açın, havuzlar yapın. Cumartesi günü balıkları oralara sürün. Onlar oradan çıkamasın; siz de pazar günü rahatça avlayın.**”

Bir adam minareyi çalacaksa elbette kılıfını uydurur. Onlar da günahlarına bir kılıf

bulmuşlardı. Bu halleriyle Allah'ı kandırabileceklerini zannediyorlardı.

Şeytanın bu telkinine uyup bu fikri güzel gördüler ve uygulamaya başladılar. Baktılar ki hemen bir azap inmiyor; cesaretleri arttı. Derken bu işi yapanların sayısı çoğaldı.

كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

“İşte biz, yoldan çıkmaları sebebiyle onları böyle imtihan ediyorduk.”

Demek ki ayet, Allah'a itaat eden kulların dünya ve ahiret işlerinin hafifletileceğine; isyan eden kulların ise türlü bela ve musibetlerle imtihan edileceğine işaret ediyor. Bu da gösteriyor ki günahlar, çoğu zaman bela ve sıkıntıların sebebidir.

Ne güzel söylenmiştir: **Kul azmadıkça Hak bela vermez; Hak yazmadıkça kula bela gelmez.**

Bu söz tam da buraya oturmaktadır.

Sonra şehir halkı bu mesele karşısında üç gruba ayrıldı.

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ

“Hani içlerinden bir topluluk şöyle demişti:”

لِمَ تَعْظُونَ قَوْمًا لِّلَّهِ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا

“Allah'ın helâk edeceği yahut şiddetli bir azapla cezalandıracağı bir kavme ne diye öğüt veriyorsunuz?”

قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

“Rabbinize karşı mazeret beyan etmek için; bir de belki sakınırlar diye.”

Demek ki toplum üçe ayrılmıştı:

Birinci grup, Allah'ın yasağını çiğneyip hile ile balık avlayanlardı.

İkinci grup, onları bu günahtan vazgeçirmek için nasihat eden, uyarıcı, “Yapmayın, etmeyin, Allah'ın emrine karşı gelmeyin” diyenlerdi.

Üçüncü grup ise balık tutmayan, fakat tutanlara da ses çıkarmayan; “Bana ne, nemelazım” diyenlerdi.

Haddi aşanlar, yapılan bütün nasihatlere rağmen bu hâllerinden vazgeçemediler. Bunun üzerine salih kimseler, “Artık biz sizinle aynı yerde yaşayamayız” dediler ve şehri bir duvarla ikiye ayırdılar.

Kıssa devam ediyor:

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ

“Ne zaman ki kendilerine yapılan öğütleri unuttular,”

أُنَجِّينَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ

“Biz de kötülükten alıkoyanları kurtardık.”

وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

“Zulmedenleri de, fiske ve günahlarında ısrar etmeleri sebebiyle şiddetli bir azapla yakaladık.”

Ardından ayet buyuruyor:

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ

“Onlar yasaklandıkları şeyde iyice azgınlık gösterip diretince,”

قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

“Onlara: ‘Hor ve hakir maymunlar olun!’ dedik.”

Rivayetlerde anlatıldığına göre, onları uyaran müminler bir gün otururlarken, haddi aşan taraftan hiç kimsenin dışarı çıkmadığını ve oradan tuhaf sesler geldiğini fark ettiler. **Duvarın öbür tarafına geçip baktıklarında şehirde insan kalmadığını; her tarafın maymun ve hınzırlarla dolduğunu gördüler. Bu hayvanlar, insanları tanıyor; onların elbiselerini kokluyor ve ağlar gibi sesler çıkarıyorlardı. Kendilerine “Biz size nasihat etmedik mi?” denildiğinde ise başlarıyla sanki “Evet” dercesine işaret ediyorlardı. Bazı tefsirlerde, gençlerin maymuna, yaşlıların ise hınzıra çevrildiği zikredilmiştir.**

Biz burada bir masal anlatmıyoruz. Rabbimiz, A'râf Suresi'nde geçen gerçek bir kıssayı önümüze koyuyor. Peki bu kıssadan verilmek istenen mesaj nedir? **Bizim bu kıssadan hissemiz nedir?** Bu hadiseye sadece geçmişte yaşanmış ibretlik bir olay olarak bakamayız. Çünkü bugün de toplumlar yine üçe ayrılmış durumdadır.

Onların yaşağı cumartesi günü balık avlamaktı. Bugün bunun yerine faizi koyun, zinayı koyun, rüşveti koyun, açık saçıklığı koyun, haram kazancı koyun, Allah'ın sınırlarını hiçe saymayı koyun. Biz de bunlardan menedildik. Bugün de insanlar aynı şekilde üç gruba ayrılmıştır:

Bir kısmı bu haram ve günahlara dalanlar... Bir kısmı, az da olsalar, bunları görüp uyarılar, hakkı söyleyenler... Bir kısmı da hiçbir şeye karışmayanlar, “Bana ne, nemelazım” diyenler...

Şimdi soralım kardeşlerim: **Biz bu üç gruptan hangisinin içindeyiz? Allah'ın azabı geldiğinde hangi grubun arasında bulunacağız?**

Eğer günah ve harama dalmışsak, vay hâlimize... Eğer “Bana ne” deyip emr-i bi'l-ma'rûf ve

nehy-i ani'l-münker vazifesini terk etmişsek, yine vay hâlimize...

Kurtuluş ancak Allah'ın emir ve yasaklarına uymakla mümkündür. Fakat sadece kendi nefsimizi kurtarmaya çalışmak da yetmez. Bizler gücümüz yettiğince insanlara hakkı anlatmak zorundayız. Onlara hidayet vermek bizim vazifemiz değildir; o Allah'ın işidir. Bizim vazifemiz, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmaktır. Çünkü bir gün bunun hesabı da önümüze konacaktır. Rabbimizin huzurunda, "Ya Rabbi, biz uyardık, hakkı söyledik, elimizden geleni yaptık" diyebileceğimiz bir mazeretimiz yoksa, vay hâlimize...

Burada bir başka ince nokta daha vardır: **Mesh**, insanın suretinin değiştirilip hayvan suretine sokulmasıdır ki bu kavmin başına gelen de buydu. Fakat mesh sadece maddî surette olmaz; manevî surette de olabilir. Yani suret değişmese de sîret değişebilir. Bugün toplumlara baktığımızda, nice sîretlerin nasıl bozulduğunu, nasıl hayvanî sıfatlara teslim olduğunu açıkça görebiliyoruz.

Üstad Bediüzzaman Hazretleri ne güzel der:

"Bu medenîlerden çoğu, eğer içi dışına çevrilse, kurt, ayı, yılan, hınzır, maymun postu görülecek gibi hayale gelir."

Demek ki asıl felaket, sadece bedenın dönüşmesi değil; kalbin, ahlâkın ve sîretin bozulmasıdır. İnsan suretinde kalıp maymunlaşanlar, hınzırlaşanlar, yılanlaşanlar da vardır. Haramı normal gören, günahı süsleyen, Allah'ın emrini hıleyeyle aşmaya çalışan herkes, bu kıssadan kendi payını almak zorundadır. Rabbimiz bizleri, günahı kaçan, haramdan sakınan, hakkı söylemekten korkmayan, iyiliği emredip kötülükten nehyeden, takva sahibi kullarından eylesin. Âmin.